

Ἡ νομικὴ δέσμη τῶν Χριστιανῶν
στὴ Ρωμαϊκῇ Αὐτοκρατορίᾳ
ἀπὸ τὸν Νέρωνα στὸν Μέγα Κωνσταντῖνο

Ἡ νομικὴ δέσμη τῶν χριστιανῶν
στὴ ρωμαϊκῇ Αὐτοκρατορίᾳ
κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους
αἰῶνες εἶναι ἀσαφής. Δὲν
ὑπῆρχε μία εἰδικὴ νομοθεσία, ἡ
ὁποία νὰ καθορίζει ἓνα
συγκεκριμένο νομικὸ πλαίσιο,
ἐν τούτοις, οἱ διωγμοὶ ἐναντίον
τῶν χριστιανῶν ἐγκαινιάσθησαν
ἤδη ἀπὸ τὴν ἀποστολικὴ ἐποχὴ
καὶ συνεχίσθησαν μὲ
κυμαινόμενὴ ἐνταση μέχρι καὶ
τὶς ἐρχές τοῦ Δ' αἰῶνα.

Οἱ χριστιανοὶ δὲν
ὑποχρεώθηκαν νὰ
ἀποδεχθοῦν τὴν ἐπίσημη
Ρωμαϊκὴ θρησκεία, ἐπειδὴ οἱ
Ἑβραῖοι εἶχαν ἀπαλλαγῇ ἀπὸ
τὴν ὑποχρέωση αὐτή, ὑπὸ
τὸν ὅρο ὅτι θὰ προσέφεραν
δυσίες στὸ Ναὸ τῆς
Ἱερουσαλὴμ ὑπὲρ τοῦ
Ρωμαίου αὐτοκράτορα καὶ
μεγίστου ἀρχιερέα (*pontifex
maximus*) τῆς Ρωμαϊκῆς
θρησκείας.

Ρωμαϊκὸ νόμισμα μὲ τὴν ἐπιγραφή:
IVDAIA CAPTA, ποὺ συμβολίζει τὴν
αἰχμαλωσίαν τῆς Ἰουδαίας ἀπὸ τοὺς
Ρωμαίους (διακρίνεται ἓνας θριαμβευτὴς
Ρωμαῖος στρατιώτης καὶ μιὰ Ἰουδαία
γυναίκα, ἡ ὁποία θρηνεῖ).

Ἀπαραίτητη ἐκδήλωση
νομοταγοῦς σεβασμοῦ
πρὸς τὸ κράτος ἦταν ἡ
ἀπονομή λατρείας
πρὸς τοὺς θεοὺς τῆς
Ρώμης καὶ πρὸς τὸν
«θεὸ αὐτοκράτορα»,
δηλαδή ἡ συμμετοχὴ
στὴν κρατικὴ
δρησκεία!

Ἐπὶ Νέρωνος (54-68), ἄρχισε ἡ μακρὰ περίοδος τῶν διωγμῶν, ἡ ὁποία σφραγίσθηκε μὲ τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας.

Νέρων (54-68)

Ίουλία Ἀγριππίνα (15-59)

Κλαυδία Ὀκταβία (40-62)

Ποππαία Σαβίνα (30-65)

Στατιλία Μεσσαλίνα (65-68)

Σενέκας, 4 π.Χ. - 65 μ.Χ.

Manuel Dominguez Sánchez, 'Ο θάνατος του Σενέκα, Μουσείο Πράδο

Henryk Siemiradzki 1897, «Ἡ Χριστιανὴ Δίρκη», Ἐθνικὸ Μουσεῖο Βαρσοβίας

Ἡ ἀλλαγὴ στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Πολιτικὴ τοῦ Νέρωνα

Ἡ ἔρευνα δὲν
διαπίστωσε μιὰ
συγκεκριμένη
νομοθετικὴ
ρύθμιση, στὴν
ὁποία νὰ
δεμελιωνόταν ἡ
δίωξη τῶν
χριστιανῶν.

Κατακόμβη τῆς Πρισκίλλας, Ρώμη, *Velatio cubiculum*

Ἡ ἐχθρική στάση τῆς
Ρωμαϊκῆς Πολιτείας δὲν
ἦταν ἀναγκαῖο νὰ
δεμελιωθεῖ μὲ τὴν
ἐκδοσὴ ἐνὸς εἰδικοῦ
Διατάγματος ἐναντίον
τῶν χριστιανῶν, ἀφοῦ
μποροῦσε νὰ συνδεθεῖ
ἐμμεσα μὲ ἄλλες γενικὲς
ἐρχές τοῦ ρωμαϊκοῦ
δικαίου ἢ καὶ μὲ σχετικὰ
Διατάγματα.

Κολοσσαῖο τῆς Ρώμης

Γάιος Κορνήλιος Τάκιτος (55-120)

Ὁ Νέρωνας γιὰ νὰ διαφεύσει τὶς σχετικὲς διαδόσεις γιὰ τὴν πυρκαϊὰ τῆς Ρώμης προέβαλε ὡς ὑπευθύνους κάποιους ἀπεχθεῖς γιὰ τὰ ἐγκλήματα τους (*flagita*), τοὺς ὁποίους ὁ ὄχλος ὀνομάζει χριστιανούς. Τὸ ὄνομά τους δόθηκε σὲ αὐτοὺς ἀπὸ κάποιον Χριστό (*Chrestos*), ὁ ὁποῖος καταδικάσθηκε σὲ θάνατο ἐπὶ Τιβερίου ἀπὸ τὸν ἀνθύπατο Πόντιο Πιλάτο. Ἀφοῦ ὑποχώρησε γιὰ λίγο ἡ βδελυρὴ αὐτὴ δεισιδαιμονία (*superstitio*), ἀναβίωσε καὶ πάλι ὄχι μόνο στὴν Ἰουδαία, πηγὴ τῆς συμφορᾶς, ἀλλὰ καὶ στὴν Ρώμη, ὅπου συρρέουν ἀπὸ παντοῦ ὅλα τὰ φρικτὰ καὶ ἐπαίσχυντα. Στὴν ἀρχὴ συνελήφθησαν ὅσοι ὁμολογοῦσαν τὴν πίστη τους, μετὰ δὲ καὶ κατ' ὑπόδειξή τους πλῆθος ἄλλων, οἱ ὁποῖοι κατηγορήθηκαν ὄχι τόσο ὡς ἐμπρηστὲς τῆς πόλης, ὅσο γιὰ τὸ μῖσος κατὰ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους (Τάκιτος, *Annales* XV, 44).

Νέρων (54-68)

Δομιτιανός (81-96)

Συνεπῶς οἱ κατὰ τοὺς δύο
πρώτους αἰῶνες διωγμοὶ
κηρύσσονταν μὲ συνδυασμένη
ἐφαρμογὴ τῆς Ρωμαϊκῆς
νομοθεσίας περὶ ἀπαγορευμένων
μυστικῶν ἐταιρειῶν καὶ τῆς
εἰδικῆς δικαιοδοσίας τῶν
ἐπάρχων, γι' αὐτὸ καὶ οἱ διωγμοὶ
φέρουν καθαρὰ τοπικὸ
χαρακτήρα. Μόνο οἱ διωγμοὶ τοῦ
Νέρωνα καὶ τοῦ Δομιτιανοῦ
(81-96) εἶχαν κατὰ τοὺς δύο
πρώτους αἰῶνες γενικότερη
ἐφαρμογὴ. Οἱ ἄλλοι ἀναφέρονται
στὶς πηγές ὡς διωγμοὶ ποὺ εἶχαν
εὐρύτερο ἢ στενότερο τοπικὸ
χαρακτήρα, καὶ δὲν ἐπεκτάθηκαν
σὲ ὁλόκληρη τὴν αὐτοκρατορία.

Μὲ τὸν Δέκιο ἀρχίζει ἡ
δεύτερη περίοδος τῶν διωγμῶν,
ἀφοῦ κατ' αὐτὴν οἱ χριστιανοὶ
διώκονταν ἐπὶ τῇ βάσει
ἐπίσημης πλέον νομοθεσίας, ἡ
ὁποία συνίστατο ἀπὸ τὴν
κωδικοποίηση ὅλων τῶν
σχετικῶν Διαταγμάτων ποὺ
εἶχαν ἐκδοθεῖ κατὰ τοὺς
προγενέστερους αἰῶνες ἀπὸ
τοὺς Ρωμαίους αὐτοκράτορες.

Δέκιος (249-253)

Ἡ περίοδος τῆς γαλήνης 260–303

*καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω
ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων (Μρκ. 1,17)*

Σαρκοφάγος τοῦ Ἰωνᾶ, περ. 300

Ὁ Διοκλητιανὸς ἔδεσε ὡς σκοπὸ τῆς βασιλείας του τὴν ἀναδιοργάνωση τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ κύρους της σὲ ὅλες τὶς ἐπαρχίες, τόσο μὲ τὴ διοικητικὴ μεταρρύθμιση (τετραρχία), ὅσο καὶ μὲ τὴν ἀναδιοργάνωση τῆς πειθαρχίας τοῦ στρατεύματος. Τὴν πολιτικὴ αὐτὴν τῆς ἐνότητος ἐπεδίωξε νὰ ἐνισχύσει καὶ μὲ τὴν προβολὴ τῆς ἐπίσημης ρωμαϊκῆς δρασκείας.

Διοκλητιανός (284-305)

Ὁ Χριστός (Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Κωνσταντινουπόλεως)

Ὁ Γαλέριος (305-311), μετὰ ἀπὸ ὑποδείξεις ἢ προτροπὴ τοῦ Λικινίου (307-324) ἔδωσε τέρμα στοὺς διωγμοὺς μὲ Διάταγμα, τὸ ὁποῖο ἐκδόθηκε τὴν 30 Ἀπριλίου 311 στὴ Νικομήδεια, ἐπέτρεψε δὲ στοὺς χριστιανοὺς νὰ τελοῦν ἀκώλυτα τὰ τῆς λατρείας τους καὶ ἀναγνώρισε τὸ δικαίωμά τους νὰ «ὑπάρχουν» στὴν Αὐτοκρατορία (ὑπὸ τὸν ὅρο ὅτι δὲν θὰ ἐπιχειροῦσαν καμία ἀνατρεπτικὴ κατὰ τῆς δημοσίας τάξης ἐνέργεια), καὶ τὴν ἀποτυχία τῆς μέχρι τότε ἀντιχριστιανικῆς πολιτικῆς.

ADLOCVTIO
QVADIVINI
TVS IMPVLSI
CONSTANTINI
ANI VICTORIAM
REPERERE

Ραφαήλ, 1520-1524, "Όραμα του Σιαύρου", Sala di Constantino, Βατικανό.

Στή Δύση μετὰ ἀπὸ
συνεχεῖς νίκες καὶ τὸν
τραγικὸ δάνατο τοῦ
Μαξεντίου κατὰ τὴν
ἡμέρα τῆς ἀνόδου του
στὸν θρόνο παρὰ τῇ
Μιλβία γέφυρα τῆς
Ρώμης (28 Ὀκτωβρίου
312), ὁ Μέγας
Κωνσταντῖνος εἰσῆλθε
δριαμβευτικὰ στὴν
αἰώνια πόλη, κατέστη
μόνος κυρίαρχος στή
Δύση καὶ ἄνοιξε νέες
προοπτικές.

Giulio Romano, 1520–1524, Ἡ μάχη τῆς Μιλβίας Γέφυρας

Τὸ κείμενο τῆς
συμφωνίας, γνωστὸ καὶ
ὥς «Διάταγμα τῶν
Μεδιολάνων», συνιστᾷ
τὴν πρώτη ἐπίσημη
νομοθετικὴ πράξη
ἀναγνώρισης τῆς
Ἐκκλησίας γιὰ ὁλόκληρη
τὴν Αὐτοκρατορία καὶ
ἀπετέλεσε τὴν ἀφετηρία
μιας νέας δρασκευτικῆς
πολιτικῆς.

Τέλος